

עיונים והערות פרשת שמיני תשפ"ה

מאת מורינו הרב חיים דוב הלוי קעללער זצ"ל

וידם אהרן (ויקרא י, ג).

– זהו רגש המפיל חרדה על האדם כמש"נ היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, וכמו"כ "הללוהו בנבל וכנור" – הם רגשות עדינים המתעוררים בעומק נפש האדם, "הללוהו בתוף ומחול" הם רגשות שמחה חזקים, "הללוהו במנים ועוגב", וכן הלאה "הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה" – כל זה למה? למה כל מיני כלי שיר אלו, האם אין די באחד מהם? ובאה התשובה – "כל הנשמה תהלל קה" – כי אין די רק בחלק של הנשמה אשר תהלל קה, אלא כל הנשמה – בכל חלקי – צריכה להלל קה, לכן צריך האדם כל הרגשות האלה, עכ"ל.

מתוך השקפה זו נוכל להבין כי ימי הצער והיגון הם ג"כ לטובתו של האדם והקב"ה נותן לאוהביו את היכולת להתפתח בכל חלקי נפשם למען יבואו אל העדון המובטח, שלמים בכל הויתם.

ודבר זה הוא נחוץ בפרט שיתכוננו בו תלמידים צעירים. שהרי צעירים חולמים שהכל יהיה בסדר, יזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות, למשפחה והצלחה ופרנסה... אבל למעשה אינו הולך כזה בחיי האדם, אלא צריך כל אחד לסבול נסיונות ותקופות קשות, אבל באמת תקופות אלו נותנים לו חיזוק וזוכה על ידם לעליות ושליומות שלא היה זוכה לכך אילו לא היה לו תקופות קשות.

ורואים שהיו תקופות גדולות מאד בתורה שבעל פה, כגון בתקופת התנאים, שהיו סובלים צרות גדולות מאד מגזירות הרומיים, ואז הוא שנשנו המשניות בתורה שבע"פ לכל הדורות, ובסוף השעור הביא מרן זצ"ל מאמר הגמ' בסנהדרין (כ, א) בגודל חשיבות דורו של ר' יהודה ברבי אלעאי שעסקו בתורה מתוך הדחק ומתוך עוני, והתעלו מזה באיזה בחינה יותר מדורו של משה ויהושע ודורו של חזקיהו המלך, ע"ש.

ומזה יש לדעת, שאל לאדם להתבהל כשבאים עליו יסורים וזמנים קשים. ובודאי צריך להשתדל על דרך השכל ולעשות מה שראוי להצלת גופו או ממונו כל אחד כפי המצב, אבל אל לו להתעצב או לצאת אל מצב רוח של כהלה משום מאורעות חיו.

וכך התנהג מרן הג"ר אליהו מאיר בחייו, לא היו

א.ה. נעתיק כאן שעור דעת "יסורין של אהבה" שמסר מו"ר זצ"ל ממרן הג"ר אליהו מאיר זצ"ל בענין תועלת היסורין ותקופות הקשות לבן ישראל בן עליה – עם הוספות ממו"ר זצ"ל.

נקודת שעור זה הוא, שכדי שיהיה האדם אדם השלם ולזכות לשכר השלם בעוה"ב צריך לפתח כל כחותיו, וישנם כחות שמשתלמים רק בתקופות קשות ולסבול יסורים.

כל הנשמה תהלל קה – האדם משתלם בכל הרגשיו בכל

המצבים

וזהו לשון מרן זצ"ל תוך דבריו: ומתבאר ענין זה בדברי המשורר נעים זמירות ישראל, עד כמה יש צורך לאדם לפתח את כל חלקי נשמתו ע"י כל מאורעות החיים וכל אופני הדברים שבכחם לעורר את נפש האדם בצדדים שונים. מה שנא' (תהלים קנ) "הללו קל בקדשו הללוהו ברקיע עוזו", כלומר הקדושה היא ההבדלה וההפרשה שכשמתכוננים בקדושת בורא ב"ה שאין לו ח"י שום יחס לכל משיגי הגוף הרי בזאת ההכרה יש לו לאדם להודות להלל ולשבח לה', אבל לא בזאת לבד יסתפק האדם בהכרת הבורא, אלא יהללו ג"כ מהשפעת הבורא הנכרת וממלאה את כל הבריאה, וזה מכנה המשורר בשם רקיע עוזו, "הללו ברקיע עוזו". "הללוהו בגבורותיו" – זהו מדת הדין המתראית בעולם, ברגשות אלו המתעוררות יש לו לאדם להלל את ה', וכמו"כ "הללוהו כרוב גדלו" – שזהו מדת הרחמים כמש"נ ועתה יגדל נא כח ה' וגו' ורב חסד.

רואים אנו מזה כי אם אפי' ישמח האדם כל ימיו ויודה לה' חסדו לא מלא עדיין את כל חלקי נשמתו בהכרת הבורא אם לא ירגיש כמו"כ רגשות צער ויקריב גם אותם קרבן לה'. וכן מאידך גיסא אם כל ימיו יקונן על גלות השכינה ועלבון האמת ולא ירגיש רגשות שמחה וענג, מום בו לא ירצה ואין זה נקרא עובד את ה' אמיתי.

ואנו רואים עוד יותר, שדוד המלך לא הסתפק בשתי הקצוות הללו, אלא התחיל לפרט רגשות שונים למלא את כל הויתו בהכרת הבורא לפתח את כל הרגשות הטמורות בו, ואמר "הללוהו בתקע שופר"

עיונים והערות פרשת שמיני תשפ"ה

שמתקרב אל הבריאה ואין הבריאה עומדת במדרגה ראויה לקבל אור גדול כזה, מזה מתייסרים יסורים גדולים והם תקופות קשות. והצדיקים הראויים לרפואה עי"ז מתרפאים, אבל רשעים נדונים בו וכלין לגמרי – וכמו בדרכי רפואות, אם החולה מסוכן יותר מדאי ימות מן התרופה החזקה, משא"כ מי שלא חלה כ"כ שיכול לסבול התרופה ומתרפא מחמתו.

יתרון האדם על המלאכים – שני רגשות הפוכים יכולים

לחיות בלב בבת אחת

קרוב לסוף דבריו מוסר מרן זצ"ל יסוד נוסף אשר הוא יסוד גדול – שיתרונו של האדם על המלאכים הוא ששני רגשות הפוכים יכולים לחיות בלבו בבת אחת. וזהו טעם שאע"פ שמיאן הקב"ה במלאכים ולא נתן להם רשות לומר שירה בשעת קריעת ים סוף שאמר מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה, בכל זאת שרו בני ישראל את שירת הים והקב"ה אמר "לאלה הייתי מצפה", וז"ל מרן: וזה מפני שהמלאך כשהוא שר ושמח אינו יכול להרגיש רגש של צער, אבל האדם יש בו הכח בזה להרגיש צער עד כדי בכיה ויללה ואעפ"כ לשמוח ולהיות לבו שלם, וכמו שמצינו באברהם אבינו ע"ה שנדדו במצות בוראו לשחיטת בנו יחידו ולעשות רצונו של הקב"ה בלב שלם ובכל זאת אמרו חז"ל שעמד עד ברכיו בדמעותיו – כי באמת אין הקב"ה חפץ שימית האדם את רגשותיו, אלא דוקא עם רגשות החיים שבו יגביר את הרגש הדרוש כדי להוציא מתוכו כראוי מצות בוראו וכו', עכ"ל.

ואפשר למצוא נקודה כזאת בהנהגה שלנו בליל הסדר, ששופכים מעט יין מן הכוס בעת הזכרת עשר מכות, ויש להבינו שהוא להראות קצת צער בבחינת "מעשי ידי טובעים בים", אבל אינה סתירה לגודל שמחתנו של יציאת מצרים והשמחה של (תהלים נח, יא) "ישמח צדיק כי חזה נקם".

כשקוראים את זה בספר, הוא 'שיינע שטיקעל תורה'. אבל אנו ראינו מרן זצ"ל, שאבד את כל עולמו בחורבן אירופא – משפחתו, ישיבתו וקהלתו – אבל באותה עת היה שמח בשמחה אמיתית בהקמת ישיבת טעלז באמריקא והעמדת תלמידיו פה.

דבריו רק "ווארט" או "שטיקעל תורה" בספר, אלא היה מהלך החיים שלו, שמזה לקח הכחות להתקיים תוך תקפותיו הקשות.

בחינת יסורים מריבוי אור ה' בבריאה שאין הקליפות

יכולות לסבלו

ושם (בתחלת דבריו) הביא מרן זצ"ל ענין נוסף של יסורים. וע"פ מה דאי' במדרש (בראשית רבה פ"ו) ר' ינאי ור"ש תרומיהו אמרין אין גהנום אלא יום שהוא מלהט את הרשעים, מה טעם, שנא' (מלאכי ג, יט) הנה היום בא בוער כתנור וגו' וכו', ע"ש – וביאר מרן זצ"ל שלעתיד לבא יאיר אור היום שהוא גילוי אור ה' שאין בו שום רע, אלא שהרשעים שקלקלו אינם יכולים לסבולו והם מתלהטים על ידו.

ועפ"ז כתב שיש בחינת יסורין שהם מחמת 'אור היום' המתגלה ע"י התקרבותו של הקב"ה לעולמו, אלא שמכיון שהאדם מלוכש בחומר והקליפות מקיפות אותו הרי קליפות אלו אינן יכולות לסבול את אור ה' בתקפו והן נשברות והן הן היסורין המכאיבים לאדם.

ולהלן בדבריו ביאר בזה מאמר הגמ' בנדרים (ח, ב) אין גיהנום לעוה"ב אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאים בה ורשעים נדונים בה, שנא' (מלאכי ה'נ"ל) הנה היום בא בוער כתנור והיה כל זדים וכל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא. וז"ל: והבאור הוא כי הרשעים שאינם ראויים לקבל את אור ה' הגדול הרי הם נדונים באור ההוא שהצדיקים מתרפאים בה. וכמו"כ כ"ז שלא בא העולם לתקונו אף הצדיקים אינם יכולים לקבל רוב טובה זו בלי יסורים בגין הקליפות המפסיקות בינם לבין קונם, ועי"ז באין היסורין (וזהו שאמרו ז"ל שצדיקים מתרפאים בה, פי' ע"י היסורין מתוקף הגילוי הממרק ושובר את כח הקליפות המפסיקות), ולכן יש אשר דוקא קירוב אור פניו ויחוד השגחתו ית' הבאה להאיר לעולם כולו וליושביו הם הם המביאים יסורין וצער לבני אדם, עכ"ל.

ואפשר שזהו בחינת חבלי משיח, ועניני תקופת משיח שאמרו חז"ל (ע' סנהדרין צח, ב) ייתי ולא איחמיניה, שבו בזמן שהקב"ה מתגלה בבריאה, בא אור גדול מהקב"ה שמתקרב אל הבריאה וכל